

A FOLYÓIRATOK NYILVÁNTARTÁSÁNAK
GÉPESÍTÉSE A WASHINGTONI ORVOSTUDOMÁNYI
EGYETEM KÖNYVTÁRÁBAN

A Washington University School of Medicine Library 1963 szeptember 5-7-én tartotta Saint Louis-ban (Missouri) szünpozionját a gépi berendezések könyvtári használata tárgyában. A szünpozion célja kettős volt:

1/ a gépi berendezések s ezek között is elsősorban az elektronikus számológépek könyvtári felhasználhatósága területének megvilágítása általában,

2/ a Washington University School of Medicine Library által 1961 októbere óta folytatott kísérlet eredményeinek bemutatása.

A bevezető előadást a könyvtár igazgatója, Estelle Brodman tartotta. Az embert segítő gépi berendezések használatának története és elvi alapjai, különös tekintettel arra a kérdésre, milyen alkalmazást nyernek a gépek a könyvtárakban. A következő előadások tárgya többek között: az un. Unit record gépsorok alkalmazásába való bevezetés, az un. Monsanto kötetkatalógus tervének esettörténete, az elektronikus számítógép-rendszerek használatába való bevezetés, a számítógépek könyvtári alkalmazása, az IBM dokumentumiró rendszer bemutatása, a nagykönyvtári gyűjtemények automatizálásának problémái voltak.

A Washington University School of Medicine Library-ba folyó kísérletről az alábbiakban külön számolunk be.

FIZER, Irwin H. - FRANZ, Donald R. - BRODMAN, Estelle: Mechanization of library procedures in the medium-sized medical library. 1. The serial record. - B. Med. Libr. Ass. 51. vol. 1963. 3. no. 313-338. p. Illusztr.

Könyvtári munkák gépesítése a közép-nagyságu orvosi könyvtárban.

(4.4) (3.35)

orvosi könyvtárak gépesítésében.

Ma a "gépi módszerek" drága elektronikus berendezéseket jelentenek. A nagy költség miatt a legtöbb könyvtár azt gondolja, hogy csak a könyvtáróriások (a Library of Congress, vagy a National Library of Medicine) engedhet-

1903-ban nagy szenzációt keltett egy cikk a Medical Library and Historical Journal-ban, mely javasolta, hogy használjanak a könyvtárak írógépet a katalogizáláshoz. Ez volt az első lépés az amerikai

nek meg ilyen beruházásokat. A könyvtárak nagy része meg van elégedve a régi, bevált módszerekkel. Ugy gondolja, hogy katalógusai, különböző nyilvántartásai megfelelnek a célnak. A könyvtárak kicsit úgy vannak ezzel a kérdéssel, mint Anglia volt annak idején a villanyvilágítás bevezetésével. Megvolt a gázvilágítás, tehát idegenkedett a beruházásokkal járó villanyvilágítástól. Amerikában hiányoztak a gázvezetékek, tehát azonnal bevezették a villanyvilágítást.

Az irodalom hatalmas méretű növekedése azonban mindinkább szükségessé teszi az új módszerek bevezetését a könyvtárakba. Az egész probléma megoldása még csak távoli lehetőség, de legalább egyes részletterületeken meg kell kísérelni a változtatásokat.

A Washington University School of Medicine (WUSM) könyvtárának dolgozói tanulmányozni kezdték a gépesítés lehetőségeit. Törekvéseik kettős célt szolgáltak: egyrészt meg akarták javítani saját munkájukat, másrészt közös módszereket akartak kidolgozni az összes kisebb könyvtárak részére. A nagykönyvtári módszerek ugyanis elérhetetlenek számukra.

A könyvtár a kísérletet három fázisban óhajtotta végrehajtani:

1. Az első lépés az adminisztratív munka megkönnyítése: periodikumok nyilvántartása és számlázása, kötés nyilvántartás, kötetkatalógusok széleskörű publikálásra.

2. Irodalmi jegyzékek és a könyvtár állományának egybevetése. (Tehát a deziderátumok hasonlítása.) Ennek célja a teljes orvosi irodalom megismerése, másrészt az állománygyarapítás megkönnyítése.

3. A különböző intézmények ellátása igényeiknek megfelelő szakbibliográfiákkal. Az anyagválogatás különleges jelzésrendszerrel történik, ami az azonnali tájékoztatást teszi lehetővé. Ez a munka legnehezebb része, s ez vesz igénybe leghosszabb kísérleti időt.

* * *

1961-ben a WUSM könyvtárát átszervezték. Megállapították a legjelentősebb hibákat: a könyvtári állomány nyilvántartása nem volt megbízható, a gazdasági nyilvántartás pedig nem mutatta ki, hogy a pénzt milyen művekre költötték el, s így a józan tervezés is lehetetlenné vált. A könyvtár legelső célja a periodikum nyilvántartás és pénzügyi nyilvántartás gépesítése volt.

Mindenekelőtt rendbehozták a könyvtár összes nyilvántartásait. Teljes raktárrevíziót tartottak.

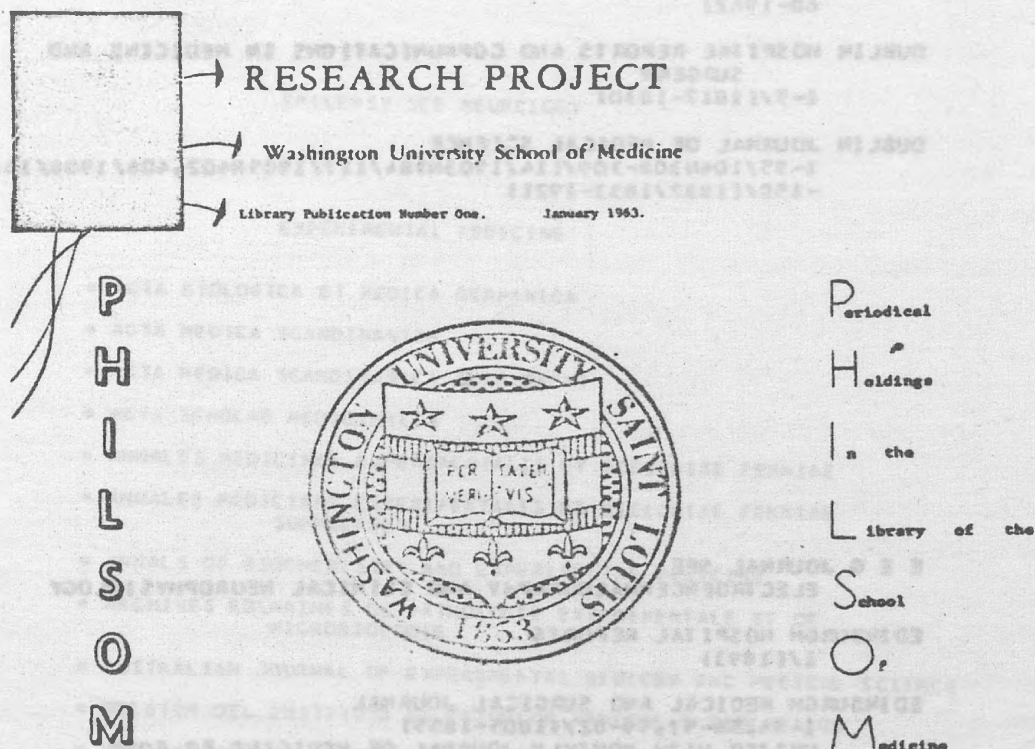
1961 októberében a könyvtár egyességet kötött az Elektronikus Számítógép Központtal (Computer Center), mely rendelkezésre bocsátotta unit re-

cord gépsorát. Ez lyukasztóból, osztályozóból, tárolóból és számítógépből állott. Ennek segítségével elkészült a könyvtár számlanyilvántartása, az új folyóiratok gyarapodásának jegyzéke (betűrendben és szakok szerint).

1962 nyarán a központ új gépeket kapott (IBM 7072 és 1401). Ez lehetővé tette a munka folytatását.

1963 januárjában a könyvtár úgy döntött, hogy két kötetkatalógust ad ki: a "Philsom"-ot (Periodical Holdings In the Library of the School of Medicine), a könyvtár teljes periodika állományát betűrendben és a "Philsoms"-ot (Periodical Holdings in the Library of the School of Medicine by Subject), a könyvtár periodika állományát szakozva az Index Medicus tárgyszavával egyezően.

(1. ábra)

1. ábra

A betűrendes kötetkatalógus jelzi a könyvtárban meglévő évfolyamokat, a hiányzó évfolyamokat, vagy számokat, előzményeket és címváltozásokat és az utalásokat. (2. ábra) Tartalmazza ezen felül az Index Medicusban felsorolt mindazon sorozati kiadványt, amely a WUSM könyvtárában monográfiaként szerepel.

DIRECTORY OF CATHOLIC HOSPITALS
TO BEGIN IN 1963
FORMERLY HOSPITAL PROGRESS DIRECTORY ISSUE

DISCUSSIONS OF THE FARADAY SOCIETY SEE
FARADAY SOCIETY DISCUSSIONS

DISEASE A MONTH SEE
D M

• DISEASES OF THE CHEST
1/2N1-3,5-7,9-12/3-42/(1935-1962)

• DISEASES OF THE COLON AND THE RECTUM
2-4/5N1-5/(1959-1962)

• DISEASES OF THE NERVOUS SYSTEM
1-22/23N1-11/(1940-1962)

DISSERTATION ABSTRACTS
TO BEGIN IN 1963

DOKLADY AKADEMII NAUK SSSR
131-136/137N1-3/138N1-5/139N1-2,4-4/140-142/143N1-3/(19
60-1962)

DUBLIN HOSPITAL REPORTS AND COMMUNICATIONS IN MEDICINE AND
SURGERY
1-5/(1017-1830)

DUBLIN JOURNAL OF MEDICAL SCIENCE
1-95/104N308-309/114/1903N384/117/1905N402,406/1908/141
-150/(1832/1833-1921)

E

E E G JOURNAL SEE
ELECTROENCEPHALOGRAPHY AND CLINICAL NEUROPHYSIOLOGY

EDINBURGH HOSPITAL REPORTS
1/(1893)

EDINBURGH MEDICAL AND SURGICAL JOURNAL
1-54,56-57,59-62/(1805-1855)
UNITED WITH MONTHLY JOURNAL OF MEDICINE TO FORM
EDINBURGH MEDICAL J

2. ábra

Mintalap a PHILSOM-ból, mutatja a végleges jegyzék adatainak különböző tipu-
sait. A csillag jelzi, hogy a periodikumot az Index Medicus feldolgozza. A dőlt
zárójel a kötetre vonatkozó közlések elválasztására szolgál. "N" a füzet-számo-
zásra vonatkozik, vesszők jelzik a kötet, vagy füzet-hiányokat, kötőjelek az
összefüggő köteteket vagy számokat. Keresztutalásokat és megjelenési adatokra
vonatkozó közléseket is ad az ábra.

A szakok szerinti kötetkatalógus a fel nem használt tárgyszavakról ad utalót. (3. ábra) A címek csillaggal való ellátása a katalógusban azt jelzi, hogy az ille-

PAGE 13

EXCERPTA MEDICA ENDOCRINOLOGY

- **GENERAL AND COMPARATIVE ENDOCRINOLOGY**
- **JOURNAL OF CLINICAL ENDOCRINOLOGY AND METABOLISM**
- **JOURNAL OF ENDOCRINOLOGY**
- **RECENT PROGRESS IN HORMONE RESEARCH**
- **VITAMINS AND HORMONES**
- **YEAR BOOK OF ENDOCRINOLOGY**

ENZYMOLGY SEE BIOCHEMISTRY

EPILEPSY SEE NEUROLOGY

EXPERIMENTAL MEDICINE

- **ACTA BIOLOGICA ET MEDICA GERMANICA**
- **ACTA MEDICA SCANDINAVICA**
- **ACTA MEDICA SCANDINAVICA SUPPLEMENT**
- **ACTA SCHOLAE MEDICINALIS**
- **ANNALES MEDICINAE EXPERIMENTALIS ET BIOLOGICAE FENNICAE**
- **ANNALES MEDICINAE EXPERIMENTALIS ET BIOLOGICAE FENNICAE SUPPLEMENT**
- **ANNALS OF BIOCHEMISTRY AND EXPERIMENTAL MEDICINE**
- **ARCHIVES ROUMAINES DE PATHOLOGIE EXPERIMENTALE ET DE MICROBIOLOGIE**
- **AUSTRALIAN JOURNAL OF EXPERIMENTAL BIOLOGY AND MEDICAL SCIENCE**
- **BOLETIN DEL INSTITUTO DE ESTUDIOS MEDICOS Y BIOLOGICOS**
- **BOLLETTINO DELLA SOCIETA ITALIANA DI BIOLOGIA SPERIMENTALE**
- **BULLETIN OF THE RESEARCH COUNCIL OF ISRAEL SECTION E EXPERIMENTAL MED**

3. ábra

Mint az ábrán láthatjuk, csak "see" (lásd) utalót ad, ellenben "see also" (lásd még) hivatkozást nem használ.

tő folyóiratot az Index Medicus kurrensen feldolgozza, az aláhuzás pedig arra hívja fel a figyelmet, hogy a katalógusban először szereplő, új folyóiratról van szó. (4. ábra)

A kumulatív kötetkatalógusokat félévenként adják ki, még pedig egymással váltakozó időpontokban: a Philsom januárban és júniusban, a Philsoms pedig márciusban és szeptemberben jelenik meg. Ezt a félévenkénti katalógust hetenként kétszer megjelenő jegyzékek teszik naprakész állapotúvá. A heti jegyzékek kumulálása havonként történik.

PAGE 36

LIBRARY TRENDS

LINDA HALL LIBRARY BULLETIN

M L A NEWS

* METHODS OF INFORMATION IN MEDICINE

MONTHLY CATALOG OF U S GOVERNMENT PUBLICATIONS

NATIONAL LIBRARY OF MEDICINE NEWS

NATIONAL UNION CATALOG

NATIONAL UNION CATALOG MOTION PICTURES AND FILMSTRIPS

NATIONAL UNION CATALOG MUSIC AND PHONORECORDS

NEW SERIAL TITLES

OCCASIONAL PAPERS UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY SCHOOL

PHILSOM PERIODICAL HOLDINGS IN THE LIBRARY OF THE SCHOOL OF MEDICINE

PHILSOMS PERIODICAL HOLDINGS IN THE LIBRARY OF THE SCH OF MED SUBJECT

PUBLISHERS WEEKLY

REVISTA CUBANA DE LABORATORIO CLINICO

ROCKFFELLER FOUNDATION GRANTS

4. ábra

Minden hónapban kiadják az új beszerzések jegyzékét, s jegyzéket állítanak össze a napi beérkezésekről is. (5. ábra) Sok olvasót érdekel ugyanis, hogy beérkeztek-e a számára fontos lapok. Ha naponként nem tud bejárni, tájékozódhatnak a napi beérkezések jegyzékéből, melyeket egészen a havi új beszerzések jegyzékének megjelenéséig tárolnak. A Philsoms minden szeptemberi

PHILSOM DAILY

	VOLUME	ISSUE	DATE
--	--------	-------	------

THURSDAY MARCH 14 1963

AMER NAT	97	1	1963
BULL GEISINGER MED CENT	15	1	1963
CANAD MED ASS J	88	10	1963
CLIN PHARMACOL THER	4	2	1963
INT J CLIN EXPER HYPN	11	1	1963
J MICROSCOPIE	1	6	1962
J NEUROSURG	20	2	1963
NEUROLOGY	13	3	1963
PATTERNS DIS	1963	3	1963
PRESSE MED	71	7	1963
THER NOTES	70	3	1963
TROP DIS BULL	60	2	1963
TRANS ROY SOC TROP MED HYG	57	1	1963
YALE J BIOL MED	35	4	1963

5. ábra

Napi beérkezések jegyzéke.

számának mellékleteként a kurrens folyóiratok nyelveként csoportosított jegyzékét adják. (Érdekességként megemlíthető, hogy a rokon nyelvek olykor együtt szerepelnek; így pl. a bulgár nyelvű folyóirat az orosz nyelvűek közé van besorolva)

Az eljárás a lyukkártyarendszerrel könnyű. Naponként átküldik a beérkezett lapok kártyáit a központnak. Az 1401-es gép törli a fölösleges adatokat, betürendbe rakja a kártyákat, kinyomja a listát, majd tárolja a kártyákat a havi új beszerzések jegyzéke számára. (A Philsoms 1963. évi kiadása már - az 1962 évvel ellentétben - nem lyukkártyáról, hanem mágneses szalagokról történik.)

Ezenkívül szállítócégek szerint is összeállították a lapokat, teljes címmel, mellékletekkel (ha vannak) és árral. A gép automatikusan összegezi az egyes cégek követelését. Kivetíti a könyvtár teljes tartozását is.

Automatikusan történik a beérkezés ellenőrzése és a reklamálás is. A folyóiratosztály hónap elején megkapja a hónapban várható összes lapok kártyáit. Ha a folyóirat beérkezik, kártyáját kiveszik és átküldik a Központnak a napi jegyzék elkészítéséhez. A hónap végén fennmaradt kártyák jelzik a be nem érkezett lapokat. Ezeket elküldik a szállítócégnek reklamációként.

Ha lap tartalomjegyzéke beérkezett (tehát kötetésre alkalmas az évfolyam), a folyóiratkezelő megfelelő helyen átlukasztja a folyóirat kártyáját és átküldi a Központba. Ha a gép letapogatta a kötetést jelző lyukasztást, kiválogatja a lap összes számainak kartonját. Ha egy karton sem hiányzik, jelzi, hogy a lap kötésre kész.

A periodikumok nehéz problémája a megjelenés különböző ideje. A könyvtárba 1200 féle periodikum érkezik be, legnagyobbbrészt meghatározott időközökben. Olyan kódszámrendszert készítettek, mely gyakorlatilag az összes lehetőségeket négy számjegű számokra egyszerűsítette le.

A gépi feldolgozás számos olyan statisztikát adott, melyre a könyvtár azelőtt nem is gondolt. Így például a gép azonnal megadta, hogy hány folyóirat van a könyvtárban minden egyes szakban, a naponként beérkező folyóiratok számát, az egyes cégeknek fizetendő összeget, az egyes szakokra kiadott pénzösszeget stb.

A kiadás nagyságát egyelőre nehéz felmérni. Egy pékségben könnyű az összes kiadásokat süteményfajták szerint felosztani. Itt azonban a két kötetkiadványon kívül rendkívül sok mellékterméket is kaptak, nehéz tehát határvonalat vonni. Kisérletli időszakról van szó, amikor természetesen sok hiábavaló költség is felmerül.

Ezekkel a kísérletekkel lezárta a könyvtár a gépesítés első szakaszát. Valószínű, hogy a következő lépés kumulatív könyvkatalógus kiadása lesz. (BD)